

Delavska PRAVIČICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Takole je!

Prvi dih demokracije

Socialno vprašanje ali družabno gospodarske razmere v človeški družbi so se v vseh časih tikale v prvi vrsti tistih, ki si morajo s težko muko služiti vsakdanje življenjske potrebščine. Ta dolžnost se tiče v resnici vseh ljudi brez razlike. To nam kaže poleg drugih primerov življenje nekdanjih ljudstev in sedanjih nekulturnih in še »povdivjanih« narodov. Seveda so bile in so še med temi ljudstvi popolnoma drugačne življenjske razmere kakor pri sedanjih kulturnih narodih. Tedaj ni bilo velikih poslopij z visokimi dimniki, v katerih bi bilo zaposleno ljudstvo pri raznih delih. Zemlja s svojimi gozdovi in vodami je bila izvir življenja. Ljudje so si iz sadov zemlje, ki jim jih je ponujala brez njihovega truda, nabirali, zbirali in lovili potrebni živeži. Sadovi zemlje so prehranjevali ljudi in živali z veliko manj truda kakor dandanes. To so bili kljub mnogim drugim neugodnostim zlati časi nezavednega družabnega življenja. A že v teh časih se je porodila sebičnost in surova želja po nasilnem nadvladanju in zapovedništvu nad lastnimi tovariši in rodovi. Z razvojem kulture brez božje smeri so se pojavili ljudje, za katere je bilo delo izrecna sramota in so prisilili soljudi, da so jim kot manjvredni morali v podobi sužnjeva opravljati vsa težka in umazana dela. To je postalo v tej družbi načelo in značaj družabnih odnosov.

Delovno ljudstvo in posebno delavci so bili vedno tisti, ki so morali prenašati največje težave življenja. Kdor sam ne poskusi, ne more o tem imeti pravega pojma. Človek se muči na vse načine, da bi zadovoljil najnunejšim potrebam svoje družine. Pa ne gre, ker je njegovo delo slabo plačano. Podjetniki se ne brigajo za delavsko dobro, temveč za svoj dobiček, ki je za toliko večji, za kolikor so slabše plače. V tem ne pomaga nobeno mazilo, dokler vsi delavci ne bodo iste svobodne volje. Države, ki so v prvem redu poklicane braniti vse državljane pred krivicami in nepoštenostmi, bi morale skrbeti za socialni red, ki bi zadovoljeval delovno ljudstvo. To ni nemogoče! Katoliška Cerkev je po dveh papežih pokazala pot do izboljšanja delavskih in socialnih razmer. Raznovrstni drugi sociologi so napisali tisoče kilogramov knjig o ureditvi družabno gospodarskega razmerja, po katerem bi dobilo delo večjo veljavo in delavci človeško življenje. Toda ne eno ne drugo se ni uveljavilo, ker tega ne pusti kapitalizem in tudi delavstvo v veliki večini samo ne kaže zrelosti za tozadevno vprašanje. Nikdar javnost ni skrbelo, da se vcepi delovnemu ljudstvu pravi čut do pomena dela za vse družabno življenje. Kapitalisti so živeli in še žive v misli, da delavcu ni treba kakega drugega znanja, kakor upravljati orodje za delo, skrbeti, da je delo pravilno in v veliki množini izvršeno. Današnja družba pa omogočuje druga znanja le premožnejšim slojem. Že same šolske knjige so za navadne delavske otroke in študente, ki nimajo potrebnih sredstev za nakup, velika ovira za znanstveni napredek revnejšega ljudstva. Morda se tu pa tam dobi kaka bela vrana, ki se s pomočjo dobrotnikov prerije preko šolskih klopi. Tako je delavski rod obsojen z modrostjo kapitalizma v neznanje in nepoznanje samega sebe in razmer dela za boljše življenje. Kapitalizem je glede priznanja vrednosti dela povsod enak. V tem oziru so mu papeške okrožnice samo smeti na njegovi poti izkoriščanja, ki jih je treba

»Gospodje poslanci! Kraljevska vlada, ki ji imam čast predsedovati, se je sestavila z najvišjim poslanstvom, da se loti utrjevanja in ureditve naših notranjih razmer, da pripravi ureditev tistih vprašanj, ki so pogoj za to utrditve, in da razen tega zbere vse ljudske sile, ki so se do sedaj jalovo zapravljale v medsebojnem trenju, ter da jih v trajnem notranjem miru uporabi za graditev tiste državne politike, ki bo porok popolnega miru v državi, gospodarskega blagostanja in varnosti ter miru na mejah.

Na tej poti je eno izmed glavnih vprašanj nedvomno ureditev razmer v naziranju, ki obstoje že 20 let pri bratih Hrvatih o osnovnih vprašanjih naše državne politike. Stojec na načelu, da se morajo med nami ustvariti trajni, boljši in trdnjši odnosi glede sodelovanja v državnem življenju na temelju popolne enakopravnosti, in upoštevajoč pri tem važna dejstva naše zgodovinske preteklosti, misli kraljevska vlada, da mora biti sporazum s Hrvati kot hrvaško vprašanje njena jasna in odločna politika. Zato morajo biti že priprave za to veliko pot takšnega značaja, da bodo odločno pustile na strani vse metode preteklosti, ki so to najvažnejše notranje državno vprašanje z raznim taktiziranjem oddaljile od njegove prave ureditve.

Kraljevska vlada misli, da se more po tej poti ustvariti čvrst temelj za novo usmeritev naše notranje politike. Kraljevska vlada želi, da se v ozračju vzajemnega bratskega razumevanja in strpnosti lotimo urejanja te zgodovinske naloge. Toda ravno zaradi njenega velikega pomena in košljivosti se moramo vsi zavedati, da se morajo avtoriteta države, javni in socialni red, varnost imetja in red v upravi v celoti ohraniti...

Te besede ministrskega predsednika D. Cvetkovića more pozdraviti vsak pošten in zaveden državljan. Posebno pa delavstvo. Kajti njegove besede pomenijo po dolgih, dolgih letih prvi korak v demokracijo, z njim pa pomirjenje notranjega državnega življenja in tako ureditev države, da bo pritegnjen k sodelovanju najzavednejši del naše države — hrvaški narod. Njegova pritegnitev se more namreč izvršiti le na podlagi demokracije.

Taka ureditev bo pa tudi sprostita sile srbskega naroda, ki je bil potisnjen nekako v ozadje. Kar se je godilo zadnja leta, ne moremo in tudi ne smemo trdit, da je bilo to delo srbskega naroda.

Pa tudi za slovenski narod je zmaga demokracije življenjskega pomena, ker mu le ta more prinesiti vsa tista sredstva in pogoje, ki so potrebni za njegov obstoj in napredek.

Omenili smo že, da tudi delavstvo pozdravlja izjavo predsednika vlade

pomesti in vreči na smetišče. V kapitalizmu zaljubljeni drugi svet pa molče odobrava kapitalistično postopanje in se jezi na delavstvo, če kje skuša z združenimi močmi krajevno zboljšati svoj težki položaj. Kapitalizem skuša s pomočjo nezavednega delavstva razdvajati svobodne delavske organizacije, ki se z vso ozadnostjo po zakonitem

in notranjega ministra. Če je kdo zainteresiran na pravični in sporazumni ureditvi države, je delavstvo.

Delavstvo še ni popolnoma dograjen družbeni stan. Še se izoblikuje in šola. Njegovo izoblikovanje in popolna dovršitev bo pa le tedaj zdrava in koristna za družbeno in s tem tudi državno življenje, če se bo razvijala normalno. To je, če bo delavstvo v takem položaju, da bo moglo preiti iz mladeniške v moško dobo na način, ki ustreza njegovim duševnim in telesnim silam, po svojem lastnem udeleževanju brez posega tujih elementov, ki ne spadajo v delavski stan niti po svojem položaju niti po svoji miselnosti.

Tuj poseg v življenje kakega stanu, zlasti še dozorevajočega, vpliva vedno in brezpogojno kvarno. Tak poseg prinese v življenje nemir, nezaupanje, odpor in jezo. Kajti tak poseg dokazuje, da omalovažuje nek del družbe delavstvo in ga smatra za manjvrednega, da ga celo smatra za primeren objekt za razne politične in gospodarske poskuse. Tako stanje pa mora neogibno ubiti vero v prav vsako avtoriteto, tudi državno. Še posebej pa utrjuje tako stanje v delavstvu trpek občutek, da je samo, da nima nikjer varstva. S tem se pa poglobljajo razredna nasprotstva, katerih nosilec pa ni delavstvo, ampak tisti tuji elementi, ki hočejo nasilno posegati v naravni razvoj delavskega stanu.

Kar odkrito povejmo! Delavstvo zelo težko prenaša tak poseg in ga smatra za nasilstvo proti sebi. Delavstvo je po svojem notranjem razpoloženju odkrito demokratično. Vě, da so tudi drugi stanovi, ki morajo imeti svoje mesto v družbeni in državni stavbi.

Na podlagi te svoje miselnosti pa dosledno zahteva tudi zase tako in tisto mesto v javnosti, katero mu pripada glede na njegov pomen za državo in družbo. Takega mesta sicer še nima. Potrebni bodo še nadaljnji napor.

Eno pa je, kar sme in mora brezpogojno zahtevati. To je: da ga nihče ne moti v njegovem naravnem razvoju in rasti, da se to, kar si je že samo ustvarilo, prepusti njemu. K temu spada svobodna organizacija in svobodno udeleževanje v raznih delavskih in socialnih ustanovah.

Socialni priznamo, da ima država pravico, da nadzira delovanje tudi v teh ustanovah. Če se ugotove napake, se morajo odstraniti. K odstranjevanju napak pa ne smejo biti pripuščen take osebe, katerim delavstvo ne zaupa in jim tudi nikoli ne bo. So pač osebe, ki niso nikoli imele stikov z delavstvom, zato ga tudi ne morejo poznati.

Delavstvo opravičeno postavlja tako zahtevo, ker je pokazalo in dokazalo, da je sposobno, da se po svojih zastopnikih samo vodi in da more zapuana mesta pošteno in smotrno voditi. In sicer tako pošteno in smotrno, da more služiti za zgled tudi stanovom in slojem, ki so starejši od njegovega in ki so imeli več priložnosti, da se izobrazijo in asposobijo.

Delavstvo dobro ve, da more iti nemoteno njegov naravni razvoj naprej le, če bo uspelo poslanstvo predsednika vlade, to je, če se posreči sporazumna in pravična ureditev državnega življenja. Delavstvo želi posebno to, da bi besedam kmalu sledila dela, ki bodo v korist predvsem zatiranim narodom in stanovom v državi.

Vprašanje tekstilnih delavcev — narodno vprašanje

Vprašanje kolektivne pogodbe tekstilnega delavstva še ni rešeno in tudi ni videti, da bi bilo kmalu. Saj se niti ni premaknilo z mrtve točke. To je: ničesar se še ni dosedaj ukrenilo od merodajne strani, da bi prišlo do ponovnih pogajanj.

Vzrok je v tem, ker je delavstvo v svoji borbi prepuščeno samemu sebi.

... Ta občni zbor je dokaz, da je JSZ danes že tako močna, da more v vseh mogočih razmerah stati na svojih nogah. Kdor je odkrit in pošten, naj pride in sodeluje, mi pa ne bomo za nikomer hodili. Najboljša delavska enotnost je: močna Jugoslovanska strokovna zveza.

Peter Lombardo
na občnem zboru JSZ
27. junija 1937.

potu bore za zboljšanje razmer. Pa ne samo to. Dandanes se skušajo razbiti delavske organizacije, ki hočejo po svojih močeh popravljati socialne nepravilnosti. Tu je treba, da pride delavstvo do spoznanja, da je samo ono svoje sreče kovač in da si mora samo zboljšati svoj položaj.

Jože Gostinčar.

V naši javnosti, zlasti takrat, ko nič ne stane razen nekaj lepih besed, toliko slišimo o narodni skupnosti in o podobnem. V tem boju pa ne sprevidimo, da gre za važno narodno vprašanje. Saj gre za usodo nad 20.000 členov našega naroda. Ne mislimo na to, da gre za usodo našega mladega naraščaja, ki mora zaradi nezadostnih plač in zaradi nezdravih obratovalnih razmer hirati. Le pogledimo v tozadevne statistike, pa bomo videli, da je žrtev dela, to je obolenj, največ v tekstilnih industrijah. Saj je ta industrija vobče nezdružljiva. K temu se pridruži še slaba prehrana in slaba celotna oskrba.

Tam, kjer prej ni bilo te industrije, so se ponašali z rdečelično, zdravo mladino, tudi žensko. Pojdite danes v industrijske obrate, pa boste videli večinoma blede dekleta in žene, izmučene in zgarane.

Znano je, da imajo tekstilna podjetja velike dobičke in da so njih lastniki večinoma tujci. Na račun našega naroda se bogatijo ti tujci. Mi pa bomo imeli tuberkulozo poleg moralnih nasledkov. Tekstilna industrija ni postala vir našega dviga, ampak vir našega zla. In to večinoma po naši lastni krivdi. Nočemo se zavedati, da gre za narodovo prihodnost in da bi moral poseči v to borbo ves narod in ne samo delavstvo.

Potrebna jasnost

Pred kratkim se je vršil v nekem kraju občni zbor Zveze združenih delavcev. O tem zanimivem občnem zboru nam je naš tovariš poslal podrobno poročilo. Nas predvsem zanima stališče, ki ga je zavzel nasproti JSZ centralni zastopnik ZZZ iz Ljubljane.

Naš poročevalec piše, da je ugotovil zastopnik ZZZ pri napadu na JSZ naslednje: »Da so pri JSZ samo plačanci in preveč simpatizirajo z Moskvo, Spanijo in ne vem še kaj, za delavstvo se pa ne zanimajo. Končno je govornik ugotovil, da je samo ZZZ upravičena, da rešuje delavska vprašanja, kajti le ZZZ je in stoji na pravi krščanski podlagi.«

Ne bomo odgovarjali na težke obdolžitve govornika, ker vemo, da je on govoril tako, kakor je bil naučen. Te besede so sploh vsebina borbe proti JSZ nekakega kroga ljudi. Vsak naš tovariš si bo lahko sam ustvaril sodbo o takem boju in brez težave dognal, koliko je dejansko resnice in koliko namernega zlohotnega podtikanja.

Mi se v splošnem izogibamo časopisnemu boju z ZZZ, ker nam je stvarno delo za delavstvo v strokovni organizaciji več vredno kot pa brezplodno prerekanje z nasprotnikom, ki mu je največja naloga v tem, da zanese spor v delavske vrste, ne glede na to, da pri takem boju delavstvo organizacijsko in gospodarsko največ trpi. S takim delom se ne ubija le odporna moč delavstva v organizaciji in njegova borba za pravice proti nekrščanskemu kapitalizmu, ampak je še veliko večja škoda v duhovnem oziru, ker se tako uničuje delavska zavest, ki je temelj uspešne borbe. Tako delo, kot ga vrši danes ZZZ, je negativno in razbijalno, torej v največjo škodo delavstva. In to v času, ko bi vsak pošten in dobrohoten človek želel največje skupnosti vsaj v katoliških vrstah delavstva, da bi ta skupnost v današnjih težkih dneh bila ustvarjalna sila prihodnjih lepših časov.

Kdo ima največjo korist od podobne borbe, ki jo vodi ZZZ proti JSZ? Nihče drugi kot sedanji ustroj kapitalističnega gospodarskega sistema, to je kapitalizem, ki je v svojem bistvu nekrščanski in največja ovira zdravemu socialnemu razvoju naroda in države. Današnji kapitalizem ima od tega korist, če so delavci neenotni, čim bolj razbiti, da se prepirajo med seboj in sovražijo. In s takim delom slovenska ZZZ najbolje služi kapitalizmu, ki je nekrščanski. Nastane vprašanje, kako more katoliška delavska organizacija služiti faktorju v človeški družbi, ki je v svojem bistvu nekrščanski in nekatoliški? ...

Pred kratkim smo brali, da bo ZZZ vodila boj proti JSZ naprej, do končne zmage. Prav! S takimi ljudmi, ki jim je stvarnost, resnica in pozitivno delo deveta briga, se mora boj voditi do konca. Sporazum je tu v resnici nemogoč. Če ni iskrenosti in ljubezni do dobre stvari, ki naj bi vezala vse katoličane v skupnem delu proti krivicam sedanjega časa, in ki bi naj združila obe katoliški delavski organizaciji, pač mora odločiti borba, oziroma neposredni poklicanec v tem sporu, to je delavstvo. Le ono samo je poklicano, da napravi red in se pridruži in podpre tisto organizacijo, ki mu je po duhu in delu najbližja.

Po nalogi, ki jo ima ZZZ že od svojega rojstva in ki je prav posebno poudarjena v zadnjih njenih važnih korakih, je njena dolžnost, da razbija delavske vrste, ker tako bo najlažje privedla slovensko delavstvo v varen pristan likvidacije svobodne delavske borbe.

»Če pride pri nas do prisilne delavske organizacije, bo ZZZ prevzela slovenski del delavstva v okviru Jugorasa in bo torej ona po likvidaciji svobodnih delavskih organizacij zastopnica prisilne delavske organizacije.« To so besede, ki v današnjem času veliko povedo in dajo tudi neizbrisen žig ZZZ. Popolnoma razumljiva je potem tudi borba Jugoslovanske strokovne zveze, ki se že od svojega začetka bori za delavske pravice na osnovi svobodnega delavskega gibanja. Na eni strani prizadevanje po prisilni delavski organizaciji, na drugi strani prizadevanje po svobodni delavski borbi. Dve načeli, ki mnogo pomenita. Odločitev tu prav nič ni težka za svobodnega, dobrohotnega in poštenega delavca. Ali za eno ali za drugo načelo. Vse drugo so samo sredstva, ki posvečujejo namen.

Zaveden delavec mora iti skozi oblake laži neomajan.

Strokovna poročila

Savinjski splavarji in žagarji za svoje pravice

Ljubno, 16. februarja 1939.

Dokler niso bili savinjski splavarji in žagarji organizirani v JSZ, so bili prepuščeni svojim delodajalcem na milost in nemilost. Delati so morali za sramotno nizke mezde, ki še davno niso zadoščale, da bi se mogli primerno preživljati. Sele v organizaciji so bili poučeni o svojih pravicah in zlasti o delavski zakonodaji, ki jim je bila popolnoma neznana, zaradi česar je tudi niso mogli v svoj prid pri delodajalcih uveljavljati.

Dosedaj so bili vsi poskusi strokovnih organizacij, da se doseže med njimi in delodajalci kolektivna pogodba, brez uspeha, ker so lastniki žag vsak sporazum odklanjali.

Zaradi tega so bili delavci prisiljeni samostojno uveljavljati zoper svoje delodajalce pravice, ki jim gredo.

Dne 16. t. m. se je vršila v Gornjem gradu razprava o tožbi tovariša Plešca Ivana zoper njegovega bivšega delo-

dajalca Zagožena Alojza. Plesec Ivan je po dr. Kalanu Zdravku, odvetniku v Celju, vtoževal odškodnino za opravljeno nadurno delo ter razliko med mezdo, ki jo je Plesec prejemal in ki bi jo po uredbi o minimalnih mezdah moral prejemati.

Ob poravnavi, ki je bila na sodišču sklenjena, se je Zagožen Alojz zavezal plačati Plesecu Ivanu iz vtoževanih naslovov 6.500 din, kar je gotovo lep znesek, zlasti če se pomisli, da bi Plesec Ivan do tega nikdar ne prišel, če ne bi po svoji organizaciji in po odvetniku, ki mu ga je organizacija preskrbela, vložil tožbe.

Upamo, da bo ta tožba imela za posledek, da se bodo delovne razmere savinjskih splavarjev in žagarjev izboljšale ter da se bodo tudi ti še bolj pričrčali, da je le v organiziranem nastopu v strokovni organizaciji podana garancija, da dobi delavec vsaj to, kar mu po zakonu gre.

Upravičene zahteve delavcev pri regulaciji Mure

Že dlje časa se vršijo pri regulaciji Mure dela, katera financira banka uprava v Ljubljani, delo se pa vrši pod vodstvom terenske sekcije v Gor. Radgoni. V soboto 11. t. m. je imelo delavstvo pri regulaciji Mure pri Berlanu v Gor. Radgoni svoj sestanek, na katerem se je odločno izjavilo, da je treba njih delovne in plačilne razmere urediti. Sestanka se je udeležil tov. Pestotnik iz Maribora, ki je navzočim prikazal vso borbo, ki jo je JSZ v preteklem letu vodila za delavstvo pri regulaciji Mure. V tej borbi je tudi imela JSZ s podporo organiziranega delavstva uspeh, povišanje delavskih plač. To bo tudi nadaljevala toliko časa, dokler ne bo delavstvo doseglo svojih pravic. Navzočim je tudi pojasnil težkoče borbe za delavstvo, ki je zaposleno pri javnih delih.

Za ta dela so pri javnih upravah določeni krediti, preko katerih je zelo težko dvigniti delavske plače. Kljub temu se je JSZ posrečilo, da je pri banki upravi izposlovala za delavstvo pri regulaciji Mure plače 3,25 din na uro, na kar pa vodstvo terenske sekcije v Gor. Radgoni ni pristalo. Delavstvo je nad takimi odločbami ogorčeno in se po vsej pravici lahko vprašuje, kdo je pri regulaciji Mure odločujoč činitelj: banka uprava ali njej podrejeno vodstvo terenske sekcije. Delavstvo pri regulaciji Mure bi moralo biti zaradi težkega, nevarnega in odgovornega dela najbolje plačano v teh krajih in za zgled drugim zaseb-

nim podjetjem. Ker pa največkrat pri takih zadevah odločajo ljudje, ki niti malo ne poznajo delavskih potreb in težav, je delavstvo največkrat prikrajšano na svojih zaslužkih, kar nikakor dobro ne vpliva na javnost v naših obmejnih krajih, posebno še zato, ker so delavci pri istih delih na nasprotnem bregu Mure v Nemčiji veliko bolje plačani.

Delavstvo pri regulaciji Mure se tega dobro zaveda in bo s svojo strokovno organizacijo skušalo sebi izboljšati težki položaj. Zato tudi odklanja vse tiste zakotne ljudi, ki delavstvu obljublajo zvišanje plač samo zato, da bi razbili enotnost svobodne strokovne organizacije, ki že leto dni vodi borbo za izboljšanje. Tudi delavstvo iz lastnih preizkušenj, ki jih je v preteklosti pridobilo, ve, da tisti, ki veliko obljubuje, navadno nič ne da.

Zato je delavstvo na tem sestanku ugotovilo in poudarilo, da dosedanje urne plače ne ustrezajo življenjskim potrebam in položaju delavstva v obmejnih krajih naše države. Tudi te plače nikakor ne ustrezajo delu, ki je nevarno in težko, kakor tudi ne kvalifikaciji — zmožnosti, ki jo delavstvo pri teh delih iz dolgoletnih izkušenj ima. Delavstvo pri regulaciji Mure poudarja željo po ureditvi vseh delovnih in plačilnih razmer ter apelira na odločilne ljudi, da želje in potrebe delavstva upoštevajo posebno glede na bolje plačano delavstvo pri istem delu in z isto kvalifikacijo onstran meje.

Nameščenci

Volitve v Pokojninski zavod

Že jeseni je delegatom Pokojninskega zavoda potekla poslovna doba in bi morale biti razpisane volitve v to za nameščenstvo tako važno ustanovo. Tudi sedaj volitve še niso odredjene, vendar pa je videti, da bodo v kratkem, ker ni prišlo do kompromisa.

Privatni nameščenci budno spremljajo delo svojega Pokojninskega zavoda, saj se pri njem odloča usoda njihovega starostnega zavarovanja in upravlja njihovo milijonsko premoženje. Interes za razpis volitev je še toliko večji, ker so se doslej vršile volitve po vojni šele enkrat, dočim so bili delegati sicer postavljeni po kompromisih, torej brez volitev. Kot vemo, se je tudi sedaj med delodajalci že dosegel sporazum, in to po obeh naših političnih strankah. Da tak način sporazumevanja za nameščensko stran ne more priti v poštev, se je videlo že v naprej, čeprav se je od neke strani tudi tu skušalo napraviti podobno. Dalmatinski nameščenci so sporazum odklonili in zahtevali volitve v načelu. »Katoliški« združeni nameščenci (»zeleni«) so se med tem pogajali naprej in zahtevali zase polovico, vsem drugim pa bi dali polovico. Dočim so vsi resnični predstavniki nameščencev tako poniževanje odklonili, smo doživeli to, da so združeni ponudili kompromis celo unitarističnim jugosloven-

skim nameščencem (»plavim«). Menda niti velikih ovir ni bilo, da sta se zedinila oba sijajna ekstrema.

Pri takem stanju stvari so pravi zastopniki nameščencev še bolj spoznali, da je treba proti takim načinom skupnega in odločnega nastopa. Zato ni čudno, da se je začela akcija za koncentracijo vseh nameščencev, ki hočejo braniti svoje osnovne pravice in ki se zavedajo, da ni vse eno za nje in za njihove svojce, kako se gospodari s premoženjem, ki je namenjeno njihovim pokojninam.

Slovenska nameščenska zveza, ki vedno stremi za koncentracijo itak skromnih sil našega naroda, zlasti še, če gre za obrambo osnovnih pravic in načel, bi bila seveda pripravljena svojo posebno kandidatno listo opustiti in podpreti splošno gibanje v Pokojninskem zavodu zavarovanih nameščencev, če bo videla, da ga bo vodil resnični in dosledni idealizem ter prava volja, v zavod res poslali delegate brez materialističnih stremiljenj, delegate, ki hočejo na svojih mestih varovati le koristi nameščencev in ne iskati svojih osebnih koristi. V naših časih, ko doživljamo ravno pri ljudeh, ki so v besedah polni poštenosti in idealizma, v resnici pa iščejo le sebe, se nam zdi ta ideja vredna, da ji vsi nameščenci pomagamo do zmage, kot ji gre.

Prekrižan račun

V »Slovenec« z dne 19. t. m. smo brali, da je Stojadinović pripravil avtoritaren režim in hotel v ta namen vnesti v finančni zakon nekatera pripravna pooblastila. Enega od teh pri- našamo:

»1. Minister za socialno politiko in narodno zdravje se pooblašča, da more po odobritvi ministrskega sveta predpisati uredbo o delavskih poklicnih združenjih.

2. Ta ustanova bo enotna za posamezne gospodarske stroke s skupnimi predstavniki za vso državo. Imela bo pravico do 50% prispevka za delavske zbornice za svoje vzdrževanje.

3. Organizacija in področje dela teh združenj se bo z omenjeno uredbo vnaprej predpisala. Z isto uredbo se bodo predpisale denarne kazni za vse prestopke predpisov uredbe, ki se morejo gibati od 100 do 5000 din in ki jih bo nalagalo obče upravno oblastvo prve stopnje.

4. Z dnem ustanovitve združenj v smislu tega člena bodo nehali delovati vsi delavski in nameščenski sindikati in njihove zveze, njihovo premoženje preide v last novoustanovljenih delavskih poklicnih združenj. Natančnejše odredbe v tem pogledu se bodo z omenjeno uredbo vnaprej predpisale.

5. Z uredbo, predvideno v 1. točki tega člena, se more računati tudi na ustanovitev enotnih delavskih kulturnih organizacij, s katerih ustanovitvijo bodo nehale delovati obstoječe delavske kulturne organizacije, njihovo imetje pa preide v last novoustanovljenih delavskih kulturnih organizacij v smislu te uredbe.«

Ne gre tako!

»Trgovski list« piše 23. 1. 1939:

Položaj naših samouprav se stalno slabša. Na eni strani se njih priložnost stalno manjša, ker se z različnimi fondi vedno bolj uvaja centralizem. Na drugi strani pa nalaga država samoupravam vedno nove posle, ne da bi jim odkazala tudi za izvrševanje teh poslov potrebni denar. Tako izkazuje ljubljanski proračun, da mora ljubljanska občina izdati v ta namen na leto že več ko 10 milijonov din. Slovenske samouprave pa so poleg tega od države tudi najslabše dotirane. Za Belgrad izda država na leto okoli 200 milijonov din, da belgrajski občini skoraj ni treba skrbeti za nova šolska poslopja. A država ne plačuje našim samoupravam niti svojih dolgov. Tako je morala naša banovina zvišati šolske doklade od 26 na 35%, ker ji država ni plačala svojega dolga v višini 8 milijonov. Vrhu tega pa je bila Slovenija še vsteta med aktivne banovine, da mora sedaj plačevati banovinske trošarine še za druge banovine.

Praktično se izvaja samouprava tako, da se stalno večajo bremena samoupravnih davščin, da pa je samoupravnih pravic vedno manj. Zato tudi samouprave ne morejo razviti one delavnosti, ki bi jo hotele in morale.

Iz uprave 'Delavske pravice'

Delavci in delavke, poslužujte se pri nakupovanju svojih potrebščin naših »dokaznih listkov«, katere dobite pri svojih zaupnikih. S tem, da izročite pri tvrdki tak listek, dokažete prodajalcu, da ste zavedni in da res kupujete samo pri tistih, ki oglašajo v »Delavski pravici«. Na ta način pa tudi pripravite pot tistemu, ki bo šel nabirati oglase in tako samo pomagajte svojem svobodnemu listu do napredka. Kateri izmed zaupnikov teh »dokaznih listkov« še ni prejel, naj vpraša tajnika, ki naj jih naroči pri centrali.

Zavedni strokovničarji se poslužujejo naših »dokaznih listkov!« Zaupniki, začinite z nabiranjem oglasov. Priporočajte naše male oglase, kateri so izredno poceni. Pridobivajte novih naročnikov!

GRAMOFONSKE PLOŠČE

šlagerje, plesne, narodne, s harmoniko in petjem samo 30 din. Razen tega vza- memo tudi stare v račun. Išcite seznam!

Do naših krajev

Preserje

Na praznik 2. februarja se je vršil za strokovno skupino lesnega delavstva občni zbor. Odbor je podal poročila o preteklem letu. Čeprav nasprotniki skušajo razdreti našo skupino, je bil občni zbor dobro obiskan; dokaz, da delavstvo kljub vsemu zaupa JSZ. Centralo je zastopal tov. Gašper Stibelj, ki je zbranemu delavstvu razložil pomen občnega zbora in bodril tovariše k večji delavski zavesti. Dalje je pojasnil važnost letošnjih volitev obratnih zaupnikov. Nekateri delavci se še prav posebno zanimajo za te volitve, to so tisti, ki nimajo prave resne misli za skupnost delavstva in želijo razcepiti delavstvo na dvoje. Ne zavedajo se pa, da s tem slabijo moč delavske borbe in jim ni za delavsko skupnost, saj mnogokrat izjavi kateri izmed tistih, ki niso organizirani, da ima enako plačo kakor njegov tovariš, ki je organiziran. Ne zaveda se pa, da je povisek plače dobil po strokovni organizaciji. Če bi te ne bilo v podjetju, bi gotovo tudi on ne imel take plače kakor jo ima sedaj. Vsi taki zavedni koštruni bi morali delati v enem podjetju, pa bi delali gotovo za 2,50 din na uro. Zato pozivamo vse tovariše, da se še bolj strnejo okrog organizacije, da se še bolj dvigne moč naše JSZ. Nasprotniki pa naj vedo, da se ne damo ugnati kar čez noč, in naj tudi vedo, da stojimo in bomo stali na braniku naše JSZ. — Izvoljen je bil odbor, ki je po večini prejšnji, kar dokazuje, da članstvo odobrava njegovo dosedanje delo. Odbor je sestavljen takole: predsednik Drolc Anton; podpredsednik Zalokar Miha; tajnik Korošec Josip; blagajnik Ručigaj Josip; gospodar Lukan Josip; namestniki: Rode Ivan, Zirovnik Josip, Zalokar Ivan; nadzorstvo: Kobilca Ignac, Skrajanc Janez, Hribar Franc.

Duplica

21. januarja smo imeli 5. redni občni zbor skupine. Zavedno članstvo je s svojo polnoštevilno udeležbo dokazalo, da razume težke čase za našo JSZ, v katerih živimo. Delovni odbor je podal poročila o preteklem letu. Tovariš tajnik je podal zelo pohvalno poročilo o upravnem delu skupine. Zelo razveseljivo in zanimivo poročilo o strokovnem delu, ki ga je podal tov. Borc, je članstvo vzelo z zadovoljstvom na znanje. To poročilo nam dokazuje, da je skupina JSZ na Duplici za delavstvo mnogo storila in da je nujno potrebno, da delavstvo vodi po teli potih tudi nadalje. Članstvo je dalo odboru polno povelje, zato je bil tudi novi odbor izvoljen z malimi izjemami.

Centralo je zastopal P. Lombardo, ki je pohvalil delo skupine. Svoje posebno zadovoljstvo je izrazil nad tem, da je odbor skupine vedno in vselej dosedaj upošteval njegove nasvete in nauke, da mora biti delavsko gibanje vedno navezano le na članstvo in na svojo lastno delavsko zmožnost. Ogihati se je treba vsake politike, ki more delavstvo le še bolj zaslužniti, kakor je že danes. Pet let smo s P. Lombardom delali skupno po JSZ roko v roki. Za njegove nauke in izobrazbo, ki nam jo je nudil na sestankih in sejah, smo mu prav hvaležni. Vse smo mu zapuili, vendar danes obžalujemo, da je on nastopil in zavzel drugačno stališče za rešitev delavskega položaja, kot nas je učil skozi pet let. Delavstvo na Duplici ostane to, kakor je bilo vzgajeno, ker načela ne more tako hitro menjati. Članstvo odločno vztraja na poti, po kateri je organizacija korakala dosedaj, po poti, ki nam jo je začrtal naš dr. Janez Evangelist Krek pred 45 leti.

Dne 7. t. m. se je vršil članski sestanek. Udeležba je bila zelo razveseljiva. Znak, da članstvo redno zasleduje delo in položaj organizacije. Podamo je bilo obširno poročilo o položaju delavstva v tovarni. Zahteva in sklep sestanka je bil, naj organizacija vse ukrene, da se čimprej in ugodno reši zahteva za povišanje plač na žagi, furnirni in drugih oddelkih, za katero je bil predlog vložen pri podjetju že 16. decembra 1938. Tov. tajnik Rozman je podal poročilo o splošnem položaju JSZ. Težke čase preživlja danes naša organizacija. Mnogo je blatenja in nasprotstev, samo da bi nas uničili ali vsaj onemogočili in to predvsem iz tistih vrst, od katerih pošten slovenski krščanski delavec ne bi nikoli pričakoval. Ker pa se zavedamo, da smo na pravi poti in da se v

nas nasprotniki zaletavajo le zaradi tega, ker se borimo za pravico in poštenje delavstva, bomo vztrajali na tej poti, pa naj nas doleti kar koli, to je bil močan poudarek članstva.

Kako bo potekla razprava za povišanje plač, bomo pozneje poročali.

Člane, kateri še niso poravnali vseh dolžnosti do organizacije, pozivamo, da to store v interesu njih samih čimprej. Za zavednega člana imamo samo tiste, ki se tega ne izogiba. Nekateri tudi še dolgujejo za znake in koledarčke. Tudi to poravnajte!

Pred kratkim se je poročila naša članica tov. Mihelin Francka s tov. Vidicom Francetom. Poročila se je tudi tovarišica Jelševar Pavla z g. Prinčičem Francem. Želimo mnogo sreče!

V podjetju Remec in Co. so nekateri oddelki, ki še nimajo saj tako urejenih plač kakor ostali oddelki. S tem seveda nočemo trditi, da je delavstvo v ostalih oddelkih posebno sijajno plačano. Vendar sta oddelka žaga in furnirna v tem pogledu prav po mačehovski obravnavani od strani podjetja. Tedenski zaslužki so prenizki. Da bi se zopet nekoliko zboljšal položaj v teh oddelkih, smo stavili vodstvu podjetja tozadeven predlog. Upamo, da pridemo do čimprejšnjih pogajanj.

Maribor

Strokovna skupina delavcev in nameščencev v Mariboru je imela 19. februarja svoj občni zbor. Centralo JSZ je zastopal tajnik Pestotnik. Pri tej skupini je včlanjenega največ delavstva iz mestnih podjetij, kjer je v veljavni sklenjeni delovni red, ki se pa večidel ne izvaja. Tudi to delavstvo pritiskajo, naj se včlani v ZZZ, vendar se jim to v celoti ni posrečilo, ker delavstvo za to bratovščino ne mara. Delavstvo se zaveda tega, da more delavske koristi braniti samo svobodna strokovna organizacija, ne pa taka, ki jo je poklicala v življenje kaka klika. Zato bo tudi to delavstvo nadaljevalo svoje delo na načelih rajnega dr. J. E. Kreka. — V odbor so bili izvoljeni: Lipnik Rupert, Rataj Leopold, Dobrovolnik Fran, Sorko Albin, Kovačič Mihael, Lešer Bogomir in Stefanič Jernej, v nadzorstvo pa Bauman Alojzij in Pivec Franjo.

V nedeljo 19. februarja se je vršil občni zbor strokovne skupine tekstilnega delavstva v Mariboru. Centralo je zastopal tajnik Pestotnik, ki je zborovalec razložil potrebo strokovne organizacije med tekstilnim delavstvom. Poudaril je, da je nujno potrebno, da se tekstilno delavstvo organizira, ker bo le tako mogoče odpraviti vse težave in krivice v mariborskih tekstilnih tovarnah. — Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Hočvar Maks, podpredsednik Keuc Pavel, tajnik Slokar Vladimir, blagajničarka Majcen Ana, gospodar Tul Marijan, odborniki Bukšek Stefan, Ojnik Jožef, Rola Ciril; nadzorstvo: Vencelj Božidar, Mervič Franja in Vabič Herbert.

Na občnih zborih strokovne skupine delavcev in nameščencev in strokovne skupine tekstilnega delavstva se je sklenilo, da vsi člani takoj poravnajo zaostalo članarino, sicer jih bomo črtali iz seznama članov. Člani lahko poravnajo članarino našim zaupnikom v tovarni ali v pisarni ekspoziture JSZ v Delavski zbornici, Sodna 9, in sicer od 8 zjutraj do 8 zvečer.

Škofja Loka

V torek 14. februarja se je vršila pri nas sv. maša za pokojnim papežem Pijem XI. Tričlanska deputacija z našim novim praporom je zastopala našo skupino, ter smo s tem počastili spomin velikega pokojnika.

Zdrav razum je zmagal! Vsak pošten delavec, kdor ima še kaj vesti in smisla za sotrpina, je v dogodkih zadnjega časa v »Seširju« spoznal, kdo ima interes na razbijanju delavskih vrst. Tudi javnost naj presodi, kje je poštena delavska borba. Uspehi »novo-pečenih« strokovničarjev so najboljši dokaz »modernega« delavskega »pokreta«. Dejanja pa govoriyo resnico. V podjetju »Seširje« so zgoraj imenovani pokazali s svojim delom —, ter so njihovi uspehi v tem, da je sovraštva zelo veliko, laži tudi precej, hinavščina na dnevnem redu, denunciantstva pa še največ. Videti je, da bo moralo podjetje nastaviti posebnega sodnika

in advokata. Kdo ima interes na vsem tem! Mi delavci gotovo ne, ker vsak izmed nas ve, da bi bil zdaj čas za bolj resne stvari, katere bi nam bile v korist. Vemo, kdo je ustvaril to ozračje, ki ni v korist ne podjetju, še manj pa delavstvu. Kljub vsemu temu pa želimo od strani vodstva nekoliko več objektivnosti, ker dogodki zadnjega časa kar nič ne kažejo na mirno sožitje, katero je podjetje nešteto krat poudarjalo. Odkrito povemo, da bo taktika zadnjega časa rodila zelo slab uspeh!

Tovariši in tovarišice! Ohranili smo pravo delavsko skupnost, s katero smo si priborili to, kar danes imamo, ter si bomo priborili, kar še nimamo. Pojdimo z našim praporom zavestno v nove borbe, da bo zmagala ideja: ljubezni, pravice in svobode!

G. Lombardo je poslal trem našim tovarišem svoje znano pismo. To pismo je bilo prebrano na seji odbora skupine, nadzornega odbora in zaupniškega odbora; tovariši, ki so bili navzoči, so ogorčeno protestirali proti njegovim podtikanjem, končno so pa ugotovili, da tovariš Lombardo, kot delojemalec JSZ nima prav nobene pravice iti proti večinskemu mišljenju JSZ. Če pa ne bo fant miren, bomo mi lahko marsikaj povedali, kakšen je kdo svojčas bil. Tovariši, tovarišice! Živimo v času, ki od nas zahteva požrtvovalnosti, prvi napad je odbit; ostanimo zvesti načelom dr. J. E. Kreka, katerega edina ustanova smo še danes taka, kot si jo je on zamislil.

Poročili sta se članici naše skupine tov. Kalan Marija z g. Sedejem Simonom in tov. Železnik Antonija z g. Skofon Antonom. Želimo jima veliko sreče in božjega blagoslova!

Gornja Radgona

Občni zbor. Strokovna skupina operskih delavcev v Gor. Radgoni je imela 12. t. m. svoj redni letni občni zbor. Centralo JSZ je zastopal tovariš Pestotnik iz Maribora. Po poročilih in volitvah novega odbora je tov. Pestotnik navzočim obrazložil pomen JSZ v današnjem času kakor tudi njeno delovanje med delavstvom ter vse njene boje, preko katerih je morala iti v svojem nad 40 letnem obstoju.

Tukajšnji delavci so sedaj brezposelni, ker je njihovo delo sezonsko ter so zaradi tega v zelo težkem položaju, posebno tisti, ki nimajo nikakih sredstev, razen svojega zaslužka. Posebno je to delavstvo prizadeto z novo uveljavljeno uredbo o preskrbovanju brezposelnih, ker jim je ta uredba odzela še tisto malo podporo, tako da so sedaj brez vsakih sredstev, čeprav v svoji zaposlitvi zato plačujejo prispevke. Delavstvo se zaradi tega upravičeno vprašuje, kako je to mogoče in zakaj javni činitelji takrat, ko se izdeluje taka uredba, ne zaslišijo delavstva. Iz tega se vidi, da danes delavskih življenjskih razmer nihče drugi ne pozna, kakor delavec sam. Zato morajo vsa taka važna in pereča vprašanja reševati delavci sami s svobodnimi strokovnimi organizacijami. To bo delavstvo tudi storilo in vztrajalo v JSZ v zaščito svojih življenjskih interesov, ne meneč ne za tiste, ki v delavskih vrstah hočejo iskati svoje osebne koristi.

Pri volitvah odbora je v večini ostali stari odbor z malimi izpremembami. Izvoljeni so bili tile tovariši: za predsednika Rudolf Marita, Norički vrh; za podpredsednika Kovačič Viktor, Nonički vrh; za tajnika Veis Anton, Črešnjevci; za blagajnika Edelsbrumer Andrej, Črešnjevci; za gospodarja Lipič Jakob, Sp. Gris; za odbornike Vris Ivan, Janžev vrh; Lerčnik Karel, Ivanjševci; Kovačič Lizika, Polica. Poleg tega sta bila tudi v odbor izvoljena od lesnih delavcev Zemljč Fric in Pučko Ernest, oboje iz Gor. Radgone. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Golob Fran, Lomanoš; Kurnik Anton, Mele in Borovič Marija, Črešnjevci.

V nedeljo 5. februarja se je poročil član naše skupine tov. Franc Golob. B. je zaveden naš član in upamo da bo še nadalje ostal zvest član in sodelavec pri našem gibanju. Vsi člani mu želimo v zakonskem jarmu, na katerega je dolgo čakal, veliko sreče in božjega blagoslova!

Ljubno

Žagarji v naši dolini smo se organizirali v JSZ, da bi si po njej priborili vsaj tiste pravice, ki nam jih jamči obstoječa zakonodaja. Naši delodajalci se namreč ne ozirajo niti na minimalne mezde, niti na obrtni zakon niti na ostalo zaščitno zakonodajo. Zdi se, da naša dolina v tem pogledu ne spada pod našo državo.

Svoboda strokovnih zvez

Tajnik kršč. strokovne internacionale J. S. Serrarens, je poslal »Del. pravici« za novo leto 1937 članek, iz katerega ponatiskujemo nekaj za današnji čas važnih odstavkov. — Ur.

»Da pa imajo delavci pravice, da hočejo ustvariti svoje delavsko pravo, da hočejo imeti svoje lastne, svoje, samo svoje organizacije, ki te pravice branijo; da te organizacije vzdržujejo sami s svojo požrtvovalno ljubeznijo in da jih vztrajno in z vso močjo branijo, da celo v kakem stanovskem redu, v korporativni družbi od tega ne morejo popustiti — to pa kajpak marsikateremu »prijatelju delavstva« ne gre v glavo.«

»Tak človek ne ve, da ima delavec, kakor je Leon XIII. v Rerum novarum tako jasno razložil, prav tako kot drugi ljudje naravno pravico združevanja in da je ta samopomoč delavstva za rešitev delavskega vprašanja bila in je potrebna in nujna.«

»Krščanski strokovničar se bori za pravico delavstva. In ta boj njemu ni sredstvo, s katerim izraza neko sovraštvo. Zakaj on hoče mir, a le mir, ki, kakor pravi psalmist — »poljublja pravičnost«. Noče pa miru mrtvaških poljan ali tišine ječe, noče miru nasilne uklonitve pod premočjo. Krščanski strokovničar hoče mir resničnega reda, ki temelji na pravičnosti.«

»In zato stremimo krščanski strokovničarji po taki ureditvi družbe, kjer gospodarske razmere ne bodo več odvisne od dvostranskega merjenja sil, ampak bo v njej vladal na temelju pravičnosti in preudarnosti sloneči red; tak red, ki ne bo dopuščal prav nobenega izkoriščanja več, ki bo onemogočal razredni boj od zgoraj in od spodaj, tak red, ki ne bo povezal vseh delovnih ljudi od vrha do tal samo v skupnih interesih, marveč tudi v skupni službi občestvu.«

»Pa tudi za takrat vemo mi, da bomo obdržali svoje lastne organizacije in da jih bomo tudi morali obdržati. Kajti strokovne zveze so orodje, katero si je skovalo delavstvo samo, da se deproletarizira in da zraste v velik in spoštovan stan človeške družbe.«

»Strokovne zveze so delavstvu orodje, cement in kamen, s katerim gradi hišo na soncu za prihodnje rodove.«

Z veliko težavo smo dosegli, da se je vršila o naših predlogih na okrajnem glavarstvu v Gornjem gradu dne 19. oktobra 1938 uradna obravnava v smislu člena 15. uredbe o minimalnih mezdah. Na razpravi ni prišlo do končnega sporazuma, vendar pa do delnega, ker sta pristali obe stranki na to, da se osnuje paritetna komisija, ki bo preiskala natanko pritožbe odnosno predloge žagarjev.

Dočim je delavska stran takoj vse potrebno ukrenila, da bi se ta komisija čimprej sestala, se ni od delodajalske strani napravilo ničesar. Želeli so pač, da bi vsa zadeva zaspala.

Da bi JSZ preprečila to nakano, je urgirala pri okrajnem glavarstvu, da naj skliče komisijo. Ker ni bilo potrebne odziva, je sporočila Del. zbornica na prošnjo JSZ zadevo bankski upravi, da odredi, naj se skliče komisija. Če pa bi bilo to sklicanje nemogoče, naj se pa vrši ponovna uradna obravnava.

Ker ni bil ta dopis od sedaj rešen, so se podvzeli vsi koraki, da pride vendarle do ponovne obravnave.

Ves potek dokazuje, kako težko borbo ima delavec pri nas, odnosno da bi bila borba sploh nemogoča, če ne bi bili organizirani. Potrebno je, da se tega zavedamo in da brezpogojno vztrajamo pri organizaciji.

Oglašajte v »Del. pravici«!

Razgled po svetu

Za mejami

V znamenju nejasnosti in skrbi se je pričel tekoči zunanepolitični teden. Za zavesami španskih dogodkov se vrše tajna diplomatska pogajanja, ki naj ugotove, kaj bo Franco napravil, če se mu posreči končno premagati republikansko armado in njeno vlado. Anglija in Francija hočeta vedeti, ali je Franco pripravljen po zmagi nad republikanci postati prijatelj obeh držav, ali pa se bo popolnoma pridružil politiki osi Rim-Berlin in pomagal ograjati francoske in angleške koristi. Odposlanec francoske vlade Berard je zopet odpotoval k španskim nacionalistom in hoče ugotoviti, kakšno politiko bo vodila nacionalistična Španija, če se republikanci vdajo in opuste nadaljnji boj. Odločitve ob španskih dogodkih bodo največje važnosti za ves nadaljnji evropski politični razvoj. Vznemirjenost je velika in skrb za mir večja kot kdaj koli doslej.

V znamenju velikih vojaških manevrov se odigravajo politični dogodki tega tedna. Pričeli so se velikanski ameriški manevri in angleški manevri ob Gibraltarju, med Španijo in Afriko. Tudi Francija bo svoje velike vojaške vaje z Atlantskega oceana premestila v Sredozemsko morje, v bližino svojih severnoafriških kolonij. Vedno pogostejši so sestanki angleških in francoskih pomorskih poveljstev.

Tajna seja francoskih vojaških odborov se bo vršila na koncu tega ali v začetku prihodnjega tedna. Poveljniki vseh vrst orožja na suhem, v zraku in na morju bodo poročali o vojaški moči Francije ter se bodo posvetovali z vodilnimi poslanci o ukrepih za primer vojne.

O bajnih milijardah za oboroževanje so objavile podatke pretekli teden Amerika, Anglija in Francija. Oboroževanje teh treh držav se stopnjuje od meseca do meseca. Francija je kupila v Ameriki veliko število najmodernejših bombnikov. S posredovanjem predsednika Roosevelta je sedaj urejeno, da se dobava teh letal izvrši s pospešeno naglico. Amerika se je tudi odločila, da proda Franciji svoje najmodernejše bombnike, čeprav so se ameriški vojaški krogi temu zoperstavljali.

»Današnje razmere na svetu so take«, je izjavil predsednik Roosevelt, »da smo morali odobriti prodajo teh bombnikov Franciji, ki jih najbolj potrebuje.« Ameriško javno mnenje je vedno v večji večini vseh strank na strani predsednika Roosevelta.

Hitro utrjevanje Džibutija, francoske kolonije pri vходу v Abesinijo, se vrši z vsemi sredstvi. Francija je doslej poslala v Džibuti veliko vojaških čet in nekaj vojnih ladij, v soboto pa so zopet odšli novi transporti.

Angleški odgovor na nemške zahteve po kolonijah je negativen. Vladnikrugi Londona doslej še niso dali kakšne izjave, več izjav glede kolonij pa so že dali poslanci in časopisi. Bivši minister za kolonije Amery, ki je sedaj predsednik poslanskega kluba za kolonije, je izjavil, da so nemške zahteve po kolonijah največja nevarnost za britanski imperij.

Nemške zahteve v Litvi. Nemška manjšina v Litvi je predložila litvanski vladi zahtevo po popolni kulturni avtonomiji: zahtevajo lastne šole in popolno svobodo kulturnih organizacij.

Iz naših skupin

Jesenice

Pretekli teden je umrl naš dolgoletni član, tov. Gašperin Anton. Bil je zaveden član in trden mož. Pogreba smo se udeležili s praporom in deputacijo. Svojem izražamo sočutje.

Javornik

V nedeljo 26. februarja se bo vršila po deseti sv. maši v cerkveni hiši na Koroški Beli seja organizacijskih zaupnikov. Pozivamo vse zaupnike, da se seje gotovo udeležijo, ker bo dnevni red važen in zanimiv. Smatrajte ta poziv za vabilo, ker posebnih vabil za to ne bomo razpošiljali.

Zagorje

Zagorjane in Ločane in vse druge opozarjamo, da se sijajno uspela komedija »Utopljenec« na splošno željo vseh še enkrat ponovi v Delavskem domu na Lokah v nedeljo 26. t. m. ob 5 popoldne. Preskrbite si vstopnice v predprodaji. Vljudno vabljeni!

Stahovica

V nedeljo 26. februarja ob 14 se bo vršil sestanek naše skupine pri Korlnu v Stahovici. Sestanek je zelo važen. Pozivamo članstvo, da se sestanka udeleži v polnem številu. Sestanek naj pokaže zrelost in zavednost našega delavstva!

Trbovlje

Zahvala. Vsem darovalcem, ki so mi priskočili na pomoč in podarili podporo ob smrti mojega brata, najlepša hvala. Posebno se zahvaljujem gg. ing.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDS TVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani, Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejco)

To in ono

Brzjavno sta izrekla sočutje ob smrti sv. očeta med drugimi tudi generalni tajnik Mednarodnega urada dela in predsednik španske republikanske vlade Negrin.

Na konferenci industrijskih zbornic v Belgradu, ki se je pred kratkim vršila, so med drugim tudi govorili o nujnosti razpisa volitev v ustanove delavskega zavarovanja. To svojo zahtevo utemeljujejo gospodarski krogi s tem, da bi posamezne skupine sorazmerno njihovi moči dobile svoje zastopnike.

Za namestnika pokojnega škofa dr. Gnidovca je bil imenovan kot vikar, ki bo do imenovanja novega škofa opravljal škofovska opravila, msgr. V. Zakrajšek, doslej župnik v Janjevu na Kosovem, Čestitamo!

Jugorasovci so na konferenci, ki se je vršila pred dnevi v Belgradu, sklenili, da osnujejo sindikalno šolo. Program so že sestavili.

Peter Lombardo kljub svoječasi izjavi na seji JSZ še vedno ni odložil mesta v upravnem odboru Delavske zbornice, kljub temu, da do tega mesta ni več moralno upravičen, ker ni več člen JSZ, na katere listi je bil izvoljen. Da Peter Rozman tega mesta ne odloži, se pa sveda nihče ne čudi.

»Sem kar sem bil in prej bo osemkrat počilo, kot bi začel drugače delati.« je patetično izjavil Peter Lombardo na zadnji vodstveni seji JSZ. In vendar si danes nič ne očitja, ko pomaga zelencem pri razbijanju iste JSZ. Toda delavstvo ga dobro razume in si niti ne želi, da bi le enkrat počilo. Z njim je namreč že obračunalo.

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

Prve delavske velikonočne razglednice

»Krščanska delavska mladina« bo založila za delavstvo prve delavske velikonočne razglednice.

Ker bodo razglednice v kratkem tiskane in jih bomo začeli razpošiljati, prosimo vse skupine JSZ in KDM, da nam pošljejo še ta teden in v začetku prihodnjega vsa naročila. Razglednice bodo po 75 par. Izšle bodo v treh vrstah in bodo skušale resnično izpolniti pogoj lepe delavske velikonočne razglednice — da bodo namreč preproste, vendar pa okusne in predvsem delavske ter slovenske.

Vsa naročila sprejema: Referent za tisk in propagando KDM, Ljubljana, Miklošičeva 22-1.

Delavci in delavke in vsi naši prijatelji naj se za letošnjo veliko noč poslužujejo le naših delavskih razglednic. Tu naj še prav posebno velja geslo: Svoji k svojim!

Iz uredništva

L. L., Zagorje. Tvoj prispevek sem z veseljem prebral ter se z večino strinjam, vendar ga pa zaradi občutnega pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti, ne glede na to, da tudi še iz drugih razlogov ne bi ves mogel zagledati belega dne. Z veseljem lahko ugotovimo, da so nas hudi časi le utrdili in da so tudi suhe veje, ki so odpadle, le maloštevilne.

M. B., Duplica: Tvoj dopis bomo pri nesli prihodnjič.

B., Sevnica: Članek je moral to pot izostati.

jeli, vendar pa je gotovo, da stojimo pred novimi pogajanja. Uspešna bodo pa le tedaj, če bomo pokazali tudi nastavljeni tako enotnost in enodušnost kot delodajalci. Zaradi tega se moramo še tesneje kot dosedaj povezati v svoji strokovni organizaciji in pripeljati v njo še tiste, ki se še niso organizirali iz katerega koli vzroka. Le na ta način bomo mogli biti dovolj pripravljene za prihodnja pogajanja.

Sekuli in nadpazniku Cestniku pri podjetju Dukič, za naklonjenost in denarno podporo, ki sem jo izročil ženi pokojnega brata. — Potokar Franc.

Huda jama

V podjetju »Javor« smo se organizirali že lansko leto. Organizirali smo se, ker nismo hoteli zaostati za drugimi zavednimi delavci in ker smo vedeli, da ne bomo mogli drugače urediti razmer v podjetju. Pri nas imamo še zelo nizke plače. Redko kateri ima nad 5 din na uro. Pa tudi socialna zakonodaja se ne izvršuje. Ze lansko leto smo stivali predlog za zboljšanje plač. Tozadevna pogajanja so se vršila 21. julija 1938. Na teh pogajanjih so se uredila le nekatera vprašanja, dočim je podjetnik obljubil, da se bo govorilo o zboljšanju plač v celoti, ko se bo pokazal uspeh podjetja. Menili smo, da se bo to zgodilo čimprej. Toda dosedaj nismo prišli do takih razgovorov. Nasprotno. Razgovor z dne 21. 7. 1938 se ni izvajal niti v ostalih točkah. Zaradi tega je predložila JSZ podjetju nov predlog in predlagala nova pogajanja. Upamo, da pridemo čimprej do zaključkov, sicer bi morali poklicati oblast na pomoč.

Ljubljana

Skupina parketarjev v podjetju Remec in Co. je vložila predlog za ureditev oz. zboljšanje plač v imenovanem podjetju zaposlenih parketarjev. Predlog je upošteval obstoječe razmere in se zaradi tega giblje v takih mejah, ki je za podjetje brez dvoma sprejemljiv. Zaradi tega upamo, da ga bo podjetje brez dvoma sprejelo, odnosno spročilo željo, kedar naj se vrši razprava, če bo menilo, da je potrebna v tej ali oni točki kakšna razjasnitev.

Celje

Lansko leto je sklenila JSZ z udruženjem mizarjev kolektivno pogodbo, ki je obsegala vse mizarске pomočnike in pomožno delavstvo v mizarških obratih v Celju. Združenje mizarjev je pa sedaj odpovedalo to kolektivno pogodbo, ki naj bi prišla iz veljave konec februarja 1939. Ker pa je pogodba v smislu člena 13. za dobo 6 mesecev neodpovedljiva, je odpoved neveljavna. Da pa ne bi bilo videti, da hočemo delati težave in se izogibati pogajanjem, smo po svoji organizaciji pristali na to, da naj stopi pogodba iz veljave 30. aprila tega leta. Odgovora na ta predlog JSZ sicer še nismo pre-

DELAVSKI PRAVNIK

Zadnje čase se je precej naših naročnikov obrnilo na list z raznimi pravnimi vprašanji in željo, da bi jim »Delavska pravica« dala nasvet in jih rešila zadrege.

Uredništvo se je zato odločilo, da bo odslej v vsaki številki objavljalo pravne nasvete na stavljena vprašanja, razen tega bo pa priobčevalo tudi važnejše sodbe naših sodišč iz delovnega prava, s čimer upa, da bo tako kot z nasveti pomagalo delavstvu do spoznanja njegovih pravic.

Kdor bo odslej brez posla in bo prošil za pomoč, pa mu je ne bodo dali, komur podjetnik ne bo hotel izplačati zaslužene mezde, komur se bo zdelo, da plačuje previsoke davke, kdor bo moral služiti vojake in ne bo vedel, ali ima pravico do skrajšane roka, vsak se bo odslej lahko obrnil na svoj list, ki mu bo rad dal nasvet in mu pokazal pot, po kateri bo dosegel svojo pravico.

J. G., Kranj. — Delali ste pri gradbenem podjetju, ki je zaradi zapadlega snega ustavilo delo in vas z drugimi delavci vred odpustilo. Na plačilo, ki so ga vam obljubljali še na dan prestanka dela, ste morali čakati štiri dni. Vprašate, ali imate pravico zahtevati mezdo za 14dnevno odpovedno dobo in mezdo za dobo čakanja na izplačilo.

Odgovor: Obrtni zakon štiti delavca, da mu mora podjetnik službo vselej 14dnevno odpovedati, da si more delavec v teh 14 dneh poiskati novo delo. Nobena višja sila (požar, sneg, povodenj) podjetnika ne dolžnosti ne reši, ker podjetnik kot imovitejši laže prenese škodo, ki jo ima od take nevarnosti, kot pa delavec, ki nima drugega kot svoje roke. Zato imate pravico do redne mezde za 14dnevno odpovedno dobo. Tudi čas čakanja na plačilo vam mora podjetnik po čl. 5. kolektivne pogodbe z dne 15. julija plačati, in sicer kot prekoredno delo s 50% poviškom.

L. M., Maribor. — Kot predica v tekstilnem podjetju ste mesec dni pred porodom izostali od dela. Okrožni urad vam je za dobo izostanka redno plačeval hranarino, podjetje vam pa ni plačalo ničesar. Vprašate, ali imate pravico do mezde za bolezenski teden tudi, če ste izostali zaradi poroda.

Odgovor: Po § 219. obrtnega zakona spada med zadržke, zaradi katerih mora podjetje plačati redno mezdo za prvi teden, tudi zadržek zaradi poroda. Pri zdravniku vzemite zato potrdilo, da ste bili bolni zaradi poroda, ter ga predložite podjetju, ki vam bo moral izplačati enotedensko mezdo.

Z. F., Celje. — Posestniku ste dali jeseni shraniti vrečo krompirja ter mu naročili, naj vrečo postavi tako, da boste spomladi lahko krompir vzeli. Za shrambo ste mu plačali dvajset dinarjev. Ko ste pred kratkim hoteli shranjeno vrečo odpeljati, vam je posestnik povedal, da mu je vrečo iz kleti nekdo odnesel. Odškodnino vam noče plačati. Vprašate, ali imate pravico zahtevati odškodnino ali pa vsaj enako količino krompirja.

Odgovor: Pogodba, ki ste jo sklenili s posestnikom, je shrambena pogodba. Hranitelj je po tej pogodbi odgovoren za škodo, če ni za varnost zadosti poskrbel. Če je imel klet, kjer je imel shranjeno vrečo, zaklenjeno in mu je tat vrečo odnesel iz zaklenjene kleti in bo v pravdi to dokazal, ne bo dolžan povrniti škode; če je pa za shrambo malomarno skrbel, vam bo moral škodo povrniti. Pravico imate zahtevati ali odškodnino po sedanjih vrednostih krompirja, ali pa enako težko vrečo krompirja. Skušajte se pa po možnosti mirno poravnati. Izid pravde bi bil odvisen od izpovedi prič.

Iv. Z., Ljubljana. — Rodili ste nezakonskega otroka, čigar oče se je še pred rojstvom pri delu kot stavbinec ponesrečil. Vprašate, ali imate z otrokom pravico do kakšne podpore.

Odgovor: Po zakonu o zavarovanju delavcev imate tudi kot nezakonska mati pravico do rente, tako Vi kot tudi Vaš otrok. Vi sprejmete vsak mesec podporo v višini ene tretjine mezde, za katero je bil ponesrečenec zavarovan, otrok pa eno četrtino. Okrožnemu uradu morate pa predložiti dokaze, da je otrok res ponesrečenec. Zato pojdite na sodišče, kjer vam bodo to potrdilo izdali, ali Vas pa napotili na pravdo, kjer boste to dokazali.

Ostalih, ki so doslej poslali vprašanja, odgovorimo v prihodnji številki.